

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általunk katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (iskola-utca 4. sz.)

Az álorczások.

(—k.) A politikai élet egyik leg-sarkalatosabb fordulata látjuk mi abban, hogy az uralkodó pártban megszűnt a diktatura.

Ebben persze a vasvesszőhöz szokott rendszer emberei züllést, pusztulást észlelnek. Abból, hogy Széll Kálmán miniszterelnök a szabadelvű párt *kitünőségeivel* gyakran tanácskozik, azt állapítja meg a főudvarmesteri sajtó, hogy a szabadelvű párt ma nem akcióképes, annak mesterséges erősítésekre van szüksége.

Igaz, hogy nem Bánffy, sem a Tisza vezérlete alatt állott szabadelvű párt nem volt az, a mely támogatja a kormánypártot. Akkor a pártvezér, — a ki mindig a hatalmat kezelő miniszterelnök volt, rendes bevezetett tényekkel dolgozott. Sem Tisza, sem Bánffy nem kérdezte még a pártot soha sem, hogy egy-egy kérdéssel szemben miként vélekedik. Bánffy annyira ment, hogy a szabadelvű párt végrehajtó bizottságát egyszerűen nullifikálta. Minden hatásköréből kidobta a párt elnökét, a jelölést a saját maga javára kobozta el a párt bizottságától, kivonta a párt illetékes szervezetét az ellenőrzésből, maga a saját hivatalnokával kezelt pártkasszáts, s az egész választási, korteskedési apparátus teljesen személyi szolgálatra be-

rendezett szervezet volt, melynek csak a választások után történt szállításairól vett tudomást utólag a párt. — Végig mehetnénk mindazon jelentékeny kérdések során, a melyek Bánffy kormányzata alatt felmerültek annak a megvalósítására, hogy az akkori időben önérettel és függetlenséggel hivalkodó szabadelvű párt mindenkor a legteljesebb sötétségben és világtalanságban leledzett, s annak soha sem volt egyéb feladata — mint jó képet csinálni a meglepetésekhez.

Ma ez nincs így. A szabadelvűpárt az ő jelentékeny egyéniségei által közvetlen értesül minden jelentékeny kérdéssel. Sőt az ellenzék sem tapogatózik annyira a bizonytalanságban, mert néha napján legalább az ellenzéki pártok is bevonatnak az előzetes tanácskozásokba.

Ez persze nem fér össze azoknak az egyéneknek az elméletével a parlamentarizmusról, a kik a parlamenti diktatura és klikk-rendszer visszaállításán fáradoznak. De nemcsak ez fáj a Bánffy-csoportnak, hanem szörnyen bántja őket az is, hogy a lefolyt rátóti tanácskozásoknak az a magyarázat is adható, hogy most meg végre lassankint az a politikai és erkölcsi koncentráció, a mely őket az eddigi fedett állásokból való kilépésre kényszerítheti. Erre persze a titokban szervezkedett codex-csoport nem volt elkészülve. Bánffykék nem hitték,

hogy történhetik a belpolitikai életnek olyatén fordulata, a mely a választások előtt jóval arra utalja őket, hogy legyenek az álarczat s megtörténjenek az ország színe előtt a nagy bemutatkozás.

Eddig a Bánffy-csoport a megyei közigazgatásban alattomoskodott. A tulajdonoson hosszúra nyújtott kísérleti idő alatt a régi regimének javíthatan főispánjai félig-meddig megszervezték az intranzigens liberális sovínista pártot, a mely kirajzolja a maga programját a főudvarmesteri sajtóban, de azt következetesen mindig elhallgatta, hogy a saját becses érvényesüléseért Ausztriával a katonai követelésekkel szemben minő engedelményeket kész letenni az önzés oltárára.

Megvalljuk őszintén, csak azért néztük bizonyos mértékig jó szemmel a gyakori miniszteri tanácskozásokat, mert azt reméltük, hogy tulajdonképen ott kezdődött a nagy vetkőztetés. Lerántása azoknak az álarcoknak, a melyek külsőleg a mai regime, a mai politikai alakulás színeivel hivalkodtak, de csak azért, hogy takarják a régi rendszer ríkjait s már nagyon is országszerte megtált színeit.

Bánffykéknak mindenesetre kellemesebben esik, ha a parlamentben még az új ülészek alatt is úgy viselkedhetnek, mintha csakugyan hívei volnának az átalakulásnak. De az országnak minden-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

MADÁRKÁMHÖZ.

*Dalolj, dalolj kis madárkám!
Oly jól esik hallani . . .
Enyhítsd szívem bus fájdalomát,
Ne szünjél meg dallani!*

*Vigasztalj meg kis dalnokom
Himnuszoddal engemet;
Tedd daloddal édesebbé
Boldogtalan életemet.*

*Tudod, itt mily rövid a lét,
És mily hosszú ott alant!
Daloljunk hát, vigadjunk hát,
Mig nem takar el a hant.*

*Igy majd szívünk egyesülve
Lel talán egy jobb hazát,
Hogyha Istent dicsőíti,
Ő fog adni megnyugvást.*

Dualszky Matildka.

Emberek.

Irta: Mányiné Prigl Olga.

Nem szeretnék pesszimista lenni, magamat sem tartom jobbnak a többinél, de szeretném behunyni a szememet és nem látni mindazt, a mi, mint egy óriási chinematografban él és mozog, szép szavakban hirdeti a szabadságot, a mig mosolyogva rakja tulajdon véreire a bilincseket. Pedig a jótékony nap egyformán süt mindenikünkre: a virág nyílik, hervad s ah mi gyorsan lehervad az élet virága is! A mikor tulajdonképen igazán jók akarunk lenni, akkor kell elmennünk s lehetnek bármily dicsők, bármily eszesek: a feledés pora égy borít beneteket, mint a muzeumok aranyos, féltve őrzött ereklyéit. Az emberek egy ideig csupa húságból siratni fognak, az asszonyok felveszik gyászfütyölkéiket, — talán mert jól áll nekik. Ugy, de az élet fut, a chinematografba új sor képek jönnek. Utoljára már csak a mogorva temetőőr gondol veletek; a mikor esztendőnként egyszer kirakja a koszorukat sirjaitokra, mig a munkások füttyörszerve hantolják fel a dombot. Oh, boldogabb, százszor boldogabb, kinek sirját a jó Isten kezéből lepte be a fű, takarta be a nyíló virág, a kinek mohosodó fejféján a szabad mező madara mond dicsőtő szónoklatot . . . Hull, hull a virág, lehull az a élet virága is. A bölcs mosolyogva nézi a küzködést, a ver-

senyegést, mint törekszik az ember, ember hátán, mind magasabba, hogy annál nagyobbat bukják. Mily jó meghuzódni akáczsoros, esőndes kis háziköbön, a mit nem sodor el a szél, mert meglapul szárnyai alatt, nem sulyt a villám, mert alázatosan meghajtja a fejét s eső is csak lágyan. halkan éri, mintha simogatná a mohos nádtetőt. Az alkonyatban, mig szemem behunyva gondolkodom, ugy érzem, mintha alakok jönnének felém.

I.

A humánus ember.

A kerítése vége összeér a mienkkel, haragos-zöld levelű, drága disznóvény hajlik keresztül rajta. Szinte lekonyul előtte a szegény hajnalunk, mintha szégyenlené, hogy az ő ősei nem kerültek idegen országból. És ilyen haragos, büszke és fennhéjázó odaát minden az utolsó ablakdiszletig, csak magáról a házi urról nem mondhat senki rosszat. Ő kifogástalan gentleman, a lapok nap-nap után nyugtazzák számos felülfizetéseit és egyéb bőkezű adományait; az utcán nem bírod megelőzni a köszönését, udvarias, — magáról csupán másokkal beszélget. Naponta látom, a mint elhalad előttünk a klubba vagy rendes sétáját teszi a korzón.

Tegnap történt, hogy szembekerült rá sánta Jóska ép az ablakunk alatt. Reszketett szegény, hogy foltos térdei összevörösödtek s a hogy vi-seltes kalapját igazgatta: fekete hajáról csurgott a verejték. A mondókájához készült:

Mai lapunk 4 oldal.

esetre jobban esik, ha idejekorán tájékozódhatik abban, hogy kikre számíthat a politikai becsület uralmának a végleges megalapításában.

Két liberális rendszert vázoltunk dióhéjban. Rossz mind a kettő. A Bánffy-politika sirjához az első kapavágást a néppárt eszközölte, elevenjére talált, halálát is lelte benne. Szélltől nyíltságot vártunk, s hogy a titkos politikát ő sem veti meg, igazolta Tapolcza, illetve az ottani választás, Vagy levetközti tehát ezt a sallangot politikájáról s az egyenes utat választja, vagy bukni fog, mert bukás a sorsa az igaztalannak.

— **A néppárt adataluja.** Lobog a néppárt zászlaja szerte a hazában s a lelkesedés tüze ég a polgárok szívében ennek láttára, mert im közeledik az idő, mely méhében rejti e párt jövőjét s meg fogja szülni a zászlajára irt nagy eszmék diadalát. Tombol dióhéjban a kazár liberálisok sajtója, hogy élni mer e párt, mely hivatva van gátat vetni visszaéléseinek; fél a huroktól s szeretné megfojtani még most, míg bír vele. Nem lehet — a néppárt ünnepélyes gyorsasággal terjed a Kárpátoktól le az Adriáig s az öntudatra ébredt nemzet közvéleményét nem lehet elfojtani. A jövő a néppárté. Hasztalan ölelkezik össze a zászlaját elhagyott 48-as sarkantyus-csizmás párt a paraplé vitézeivel, a néppárt győzni fog. Az igazságot lehet gyalázni, de eget kér és kitér előbb utóbb. A függetlenségi boszorkány-konyha édes puszedlikat főz a liberálisoknak szereteje jelűl s ölelkező júdái esőkben szövetekeznek az ifjú néppárt ellen, hogy megfojtsák. Nem lehet — a néppárt halad diadalutján, nyomában az öröm lángja kél északon és délen, mint a legújabb jelentések mondják. Ime ismét két helyen tart a néppárt gyűlést, melynek meghívót itt adjuk:

A duma-szerdahelyi választókerület lelkes polgárai lángra gyújtani kívánván azt a tüzet, mely lelkekben a néppárt szent és nagy eszméiért honol. Bősön 1900. szeptember hó 16-án, vasárnapon, délután 3 órakor **néppárti népgyűlést** fognak tartani, a melynek a tárgysorozata a következő: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Ifj. Zichy János gróf. orsz. képviselő. 2. A néppárt

— Nagyságos uram . . .

A kifogástalan gentleman megállott vele az utcán. A szegény ezt jó jelnek vélte s szaporán hozzáfogott a mondanivalójához:

— A kiesi — meghalt, — a legkisebb . . . Köhögött szegény nagyon . . . Koporsó kellene neki, meg szentelt gyertya, hogy ő is bejuthasson a kis angyalkák közé . . . Csak kerülgette a végét: ha a nagyságos ur, kezét esőkolom, adná a jövő heti bérem . . .

A szülőjében kapálgatott Jóska, ott törte el a lábát is alig egy esztendeje, mikor ráesett a borszűrő kád. Odahaza öt gyereke kuporgott a kislát, bedült kapuba, a sárból vert alacsony házikó mellett. Az ötödik, a legkisebb most bizonyára nagyon uri módba jutna. Jó Istenem, mikor hogy törtélt az apró kacsóit, hogy mondta az anyja után az imádságot. Csak megérdemli a szép festett koporsót, a szentelt gyertyát.

A nagyságos ur nem átalotta, keztyűs kezeivel megveregette a Jóska vállát a mig mondta:

— Pusztulj a szemem elől, gazember és ne hazudozz össze mindenféle ostobaságot . . .

Takarodj! — s közben nyájasan köszöntötte az utca tulsó szélén sétáló hölgyeket, a kik összesugtak megint:

— Minő humanus ember, nem átal az utcán szóba állani azzal a párával:

A szegény, kiesi nyomorultnak nem jutott

és az egyházpoltika. Tartja: **Bonitz Ferencz**, az „Alkotmány” szerkesztője. 3. A szövetheti ügyről. Tartja: **Dr. Enzsi Sándor**. 4. A néppártiról. Tartja: **Kálmán Károly**, orsz. képviselő. 5. Elnöki zárszó.

Bizonyítván annak, hogy **Liptóvármegye** néppárti polgársága rendületlen híve a néppártnak, Rózsahégyen 1900. szeptember hó 16-án, vasárnapon, délután 3 órakor a nagytéren **néppárti népgyűlést** fog tartani, a következő programmal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: **Rakovszky István**, cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő. 3. A liberalizmus 33 éves működésének eredményei politikai és gazdasági téren. Tartja: **Hlinka András**, szécsi plébános. 4. Mit akar a néppárt? Tartja: **Grigely József**, rózsahégyi segédlelkész. 5. Inkompatibilitás és a liberális képviselők. Tartja: **Jancsek János**, iparos. 6. Elnöki zárszó.

Mit szól ehhez a zászlóját elhagyott függetlenségi és a liberális párt? Miért nem hívja őket is az ország polgársága gyűlésekre? Mert már ismeri őket.

Zsidóüldözés Oroszországban.

(Folytatás.)

Alig ismertem még keresztény embert, a kibe több, kevesebb antiszemitizmus ne szorult volna. Az antiszemitizmus legszelidebb fajtáját akarom itt venni, azt a mely a zsidók szertelen terjeszkedését, hatalmi túltengését helyteleníti. Nem azt az antiszemitizmust értem itt, mely jelszavul az „üsd a zsidót” választotta, igaz, hogy ez is mindinkább erősebb lesz, de inkább az antiszemitizmus eljajulásának tekintendő. A másik, a szelidebb antiszemitizmus általános. — Bárhogy titkoljuk is, bármint igyekszünk is a humanizmus örve alá elrejtini, itt-ott különösen bizalmasabb társaságban kitérőszik belőlünk. Tudjuk ezt mi, de tudják maguk a zsidók is. Ha akad itt-ott egy fehér holló, a ki pláne filozofitának vallja magát, száz eset közül kilenczvenben érdekelt fél, vagy kapott, vagy kapni akar valamit a zsidóktól. Ha még azonfelül is van kivétel, csak annyiban fordul elő, a mennyiben jó, derék és becsületes zsidókról is beszélhetünk. Tényleg a keresztény társadalom mindig szemben találta magát a zsidókkal. Sőt, ha tovább megyünk s a kereszténység előtti időkbe vetjük tekintetünket, a zsidó fajt mindenütt egyedül, mint különálló népet látjuk, a mely nem vegyül a többivel s állandó ellenségeskedés, gyűlölet tárgyja. Gyűlöltek őket az egyiptomiak, a perzsák, az assyrok, örökké háboruskodtak egymással és soha nem asszimiláló-

szentelt gyertya, de azért bizonyára beengedte őt Istenke az angyalok közé.

II.

A költő.

A kórházból temették. Egyszerű fekete koporsó, koszorú nélkül; néhány lézengő szolgáló s a halottas ház komor falai: ez volt a környezet. Pontban délután két órakor megjelent a néhány jóbarát, a ki még emlékezett rá s a halottas kocsit megindult trappban, mert oda-fönt a világváros zajában a lázas sietség átragadt a halottakra is. Az emberek sietnek meghalni, futva viszik őket a temetőbe, hogy alig egy pár évtized múlva összeszedjék a csontjaikat és vigyék odább.

Sápadtan, besett arccal feküdt a költő koporsójában; kezében a néhány szál virággal, mit a kedves testvér fönt merev ujjai közé. Szép tavaszi nap volt és a nagy város nyomott, füstös levegőjébe mintha valahonnan messziről ibolya illat verődött volna. Talán a szegény fiú lelke volt az, mely kiszált koporsójából s szállt hegyen-völgyön keresztül, csöndes kis faluba, szőke hajú halvány kis leányhoz Orgonabokrok körülvevett kis kertbe, tulipántok és liliumok közé, bimbózó akácfaik mentében.

— És beszélt a lélek:

— Visszajöttem . . .

A leány arczáról csendesen pergett alá

lak, soha nem olvadtak velük egy néppé. Mintha sötét átok nehezedne rájuk, a mely keresztül korbácsolja őket a világtörténelmen. S a mi mégis a legkülönösebb, hogy a zsidó nép ambarézi ennek a nyomának keserű fájdalmát, soha egy lépést egy mozdulást nem tett annak megszüntetésére. Vagy üldöztette magát országokon keresztül, de megmaradt szeparát, különálló fajtának, a mely faji tulajdonságaiból nem enged semmit, újabb és újabb okot ad a gyűlöletre, de hogy beolvadjon bármely népfajba, arra soha sem ereje, sem szándéka nem volt. Az ő sorsa a gyűlöltetés és a boszúállás. A sérelmeket eltűri, de mindig mintegy erőt látzik gyűjteni arra, hogy kamatostól adja vissza a vett sérelmeket. Ha hatalmat gyűjtött, gőgös lesz, elvadultan pöffeszkedő boszúállásban, míg az ellene feltámadott erőszak ismét meggörnyeszti vállait.

A kik a zsidó nép faji tulajdonságait tanulmányuk tárgyává tették, vallásuknak, a Talmudnak tudják azt be. — Nem a Mózes által hirdetett vallási elveket értem itt, a melyek a keresztény vallásnak is alapul szolgáltak, hiszen ebből a zsidók csak annyit tartottak meg, a mennyi a szájuk izének jól esett. Az ő vallásuk tulajdonképen a **Talmud**, vagyis azon törvények és életszabályok gyűjteménye, a melyeket a zsidó rabbinusok gyűjtöttek össze. Ebbe írták bele a zsidó nép **lelkét**, érzelmeit, vágyait, gondolatait. Ez az ő evangéliumuk és nem Mózes szigorú törvénykönyve. Olyan ez nekik, mint nekünk a mi szentírásunk, mint a törököknek az ő **Korán**-juk.

Egy-két fölvetést óhajtok közölni belőlük, hogy a zsidó nép ezen különleges állására és szereplésére világot vessünk.

A talmud egyedül a zsidót tekinti embernek, a többiek az állatokkal egyrangúak.

„Az izraeliták kedvesebbek Isten előtt, mint az angyalok. A ki egy zsidót arczul üt, az annyi, mintha az isteni felséget ütötte volna arczul.”

„Valamint az emberek az állatok felett állanak, úgy állanak a zsidók is a világ többi népei felett.”

„Marhamag az idegen magva, a ki nem zsidó.”

A talmud a nem zsidókat több helyen szamaraknak, kutyaáknak disznóknak nevezi.

„Ti izraeliták emberek vagytok, a többi népek pedig nem emberek; mert az ő lelkei a tisztátalan szellemtől származnak, Izrael lelkei pedig Isten szellemétől.”

„Isten a zsidóknak hatalmat adott minden népek vagyona és vére felett.”

„A goj (nemzsidó) megrablása meg van engedve.”

— Miért mentél el? . . . Miért ügött a vágy a hideg csillogás felé, mely káprázat ugyan de nem melegit. Kergetni az élvezetek, a dicsőség szilaj démonát, mely lidérczényként csalogat mindaddig, míg nem a tulajdon sirgödörbe hullsz? . . .

Az orgonabokrok hajtogatták ágaikat, tulnan a vadgalamb sirt a lilaszínű fűrtök között . . .

III.

Vadvirágok.

Ott ültek a vasuti töltés árkában és halomszámra szedték a pipacsot. Olyik pajkos fiú kövel dobta meg a vonatot és kiölté a nyelvért rá. Csupa maszasos volt valamennyi, mert előbb a pocsolyában játszottak. Ezek az apró faluk a főváros közelében tele vannak gyereknéppel és a temetője is — apró sirokkal . . . Négyen ültünk a vasuti kocsiában. Egy rendkívül cifrán öltözött hölgy, egy fiatal asszony a kis babájával és a dajakával, — meg én. Mindnyájan kíváncsian néztünk ki az ablakon. A parasztleány vékony, éneklő hangon sirni kezdett, nyilván a maga gyerekére gondolt, a cifra asszony kiment a folyosóra . . .

„A gojt szabad megcsalnod és uszortat venni tőle, ha azonban a felebarátodnak (t. i. a zsidónak) valamit eladsz, vagy tőle valamit vész, úgy testvéredet nem szabad megcsalnod.”

„Ha valamely zsidónak nem zsidóval pere van, akkor megnyerted a pert testvéreddel és azt mondd az idegennek: így akarja ezt a mi törvényünk; ha a népek törvénye a zsidónak kedvez, akkor ismét megnyerted a pert testvéreddel és azt mondd az idegennek: így akarja ezt a ti törvényetek; ha pedig ezen esetek egyike sem forog fenn, akkor az idegent ármányokkal zaklatni kell mindaddig, míg a nyereség zsidóé nem lesz. Csak hogy — teszi hozzá a talmud — vigyáznai kell, hogy a dolog napfényre ne jöjjön, nehogy a zsidóság, a zsidó vallás rosz hírbe jöjjön.”

„A legbecsületesebbnek az istentelenek (nem zsidók) közül vedd el az életét. (Ezen alapul a vérvád, a rituális gyilkosság).”

„Az a parancs, hogy „ne ölj”, annyit tesz, hogy Izraelből való embert nem szabad megölnöd, a goj azonban nem zsidó.”

„A nem-zsidó nő, a ki nem Izrael leánya, marha, a kívül (jobbán mondva, a melylyel) szabad minden ocsmánytságot elkövetni.”

(Ezen idézeteket Petrassevich Géza: *Magyarország és a zsidóság* című munkájából vettem át. Hogy nem ráfogások és hogy megfelelnek az igazságnak, nyilván következik abból, hogy eddig senki meg nem csafolta őket, a mint nem csafolták dr. Rohling Agoston prágai egyetemi tanárnak és dr. Huber Lipótnak a talmudról irt ismertető munkáit. Petrassevich munkája a zsidók körében óriási feltűnést keltett, a lipótvárosi és terézvárosi kaszinók olvasóközössége molhón olvasta, egy-két zsidó lap le is szidta, hogy komisz, ocsmány munka, a legtöbb azonban egy szóval sem említette, adatainak megcáfolására pedig a zsidók közül senki sem avallalkozott.)

A fent idézett egynéhány talmudi szentencia egyszerre világosságot vet a zsidóknak különleges helyzetére és megmagyarázza anyai titokzatos cselekedetüket. Innen láthatjuk, hogy a zsidó társadalom miért nem olvadt bele egyik keresztény nemzetbe sem. Külön áll, külön választja magát valamennyitől. Lelkiismeret furdalás nélkül csalja meg a nem zsidókat, uszorsádkodik, elköveti a legnagyobb erköletelenséget. Hiszen ez neki mind szabad. Általános vallási törvényei ott föléje helyezték minden más népek, a melyeket embereknek sem kell elismernie. Istenük nem bünteti őket olyan cselekedetükért, a melyeket más vallások törvényei égbekiáltó bünként bélyegeznek meg. Miért olvadjon tehát bele más népekbe, miért keverje a véret olyanokéba, a melyeket gyűlöl, megvet és utál, a melyeknél magát végtelenül nagyobbak tartja, a melyekről azt hiszi, hogy a Messiás eljövetelekor azok nyakára tapod és azok lábának zsámolyaivá lesznek.

(Folyt. köv.)

UJDONSÁGOK.

— **József főherczeg állapotáról.** A mi szeretett főherczegünk, kinek sajnálatos balesetéről csak nem régen adtunk hírt, mint olvassuk, már erősen javulófélben van. Tegnapelőtt alkalmazták a főherczeg sérült lábára a második gipszkötést: a fenséges ur tegnap és ma már mankókkal járt a parkban, láza és fájdalma nincsen, körülbelül tíz nap múlva alkalmazzák a végleges járókötést. A főherczeg állapota semminemű aggodalomra sem ad okot.

— **Gyűjtés az Örökimádás templomára.** Az Erzsébet királyné emlékére építendő Örökimádás templom, Szögyény Marich Julia alapítványi hölgy elnöke alatt levő Székesfejérvári városi bizottságának hölgy tagjai: *Albrecht Józsefné, Aujedzsky Adolfné, Felmayr Károlyné, Fittler Béláné, Komáromi Emma, Lichtnekkert Antalné, Mészáros Ferenczné, Nemesy Mariska, Takács Nagy Józsefné, Onás Anna, Pék Róza, Reé Istváné, Schlammadinger Alajosné, Dr. Szabady Józsefné, Tolnay Vilma és Véber Károlyné* által folyó hó 9- és 10-én az összes helybeli katolikus templomokban eszközölt gyűjtés 154 kor. 71

fillért eredményezett, melyhez a helybeli főtisztelő káptalan 100 korona kegyes adományval járult, tehát összesen 254 kor. 71 fillér jött be a kegyeletes csalra.

— **Közigazgatási ülés a városnál.** Székesfejérvár szab. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 11-én délelőtt 10 órakor tartotta br. *Fiáth Pál* főispán elnöke alatt rendes havi gyűlését. A főispán megnyitó szavai után *Lipsey Lajos I.* aljegyző referált a közigazgatás terén előfordult felebbezési ügyekről, melyek mindegyike az előadói javaslat értelmében nyert megoldást. *Dr. Bierbauer Viktor* városi t. főorvos a közegészségügy kedvező állását jelentette. Augusztusban született 46 fi, 44 nő, meghalt 32 fi, 31 nő, a születési többlet 27. Kutvizsgálat négy ízben tartották; a piaci árucikkok pedig folytonosan orvosi ellenőrzés alatt vannak és elközbés eddig csakis gyümölcsnél és halaknál fordult elő. A városi kórházban 25 beteg maradt augusztusban ápolás alatt. A főorvosi jelentés kapcsán *Aladár* a palotavárosi kútmizeriák dolgában szólalt fel; csak az egyetlen Schlamadinger-féle kut vize iható s így e városrészes lakói kénytelenek a vizet a belvárosból hoztatni. *Dieballa György* is hasonló értelemben szólalt fel, leszólja a fejevári kutvizet és végül megemlíti a vízvezeték is, mint valami távol álló reményt. *Bierbauer* főorvos megnyugtató választ, melyben kijelenti, hogy a háteri kut meg van csinálva és ennek vize, ha nem is kiváló, de iható és nem egészségtelen, a gyűlés tudomásul veszi.

Kovács Elek árvaszéki ölnök jelentése szerint gyámság alatt van 2235 egyn. a gyám-pénztár bevétele 24190 kor. 56 fill. kiadása pedig 13271 kor. 61 fill. *Merzich Lajos h.* pénzügyigazgató jelenti, hogy a 1353919 kor. 77 fill. kintlevő kincstári követelésből befolyt 1152367 kor. 03 fill. még pedig adóintés nélkül. A főmérnök az utak jó karban lételet jelentette be. *Rutsek Imre* segédtanfelügyelő havi jelentésében bejelenti, hogy *Bogárdy Antal* osztálytanító lemondott s így az állásra pályázatot kell hirdetni. Választási elnöknek dr. *Fanta* Adolfot jeleli ki a gyűlés. A megüre edett ipariskolai rajztanítói állásra *Molnár Béla* győrszigeti tanító választott meg. A város államségely iránti kérvénye pedig pártolólág felterjesztett a ministeriumhoz. Az ülés a jelentéseket tudomásul véve 11 órakor véget ért.

— **A városi költségvetés.** A városi tanács és a költségvető bizottság tegnap délután tárgyalta báró *Fiáth Pál* főispán elnöke alatt az 1901-ik évre szóló költségvetési előirányzatot. Jelen voltak: *Havranek József* polgármester, *Mohay Lajos* főszámvé. *Reé István* főkapitány, *Tamási Gyula* gazd. tanácsos, *Keresztes Ignác* v. tanácsos, *Nemsits Gyula* pénzügyi tanácsos, *Fittler Béla* főügyész, *Winkler Vilmos* v. főmérnök, *Dieballa György* közigazdasági előadó, *Alaghy Dező* és dr. *Eisenbarth Károly* bizottsági tagok. A főszámvéző által bemutatott költségvetési tervezet szerint a szükséglet végösszege 929932 korona 79 fillér, mely esetben a 932766 kor. 62 fillérben megállapított fedezetből 2823 kor. 83 fill.-nyi többlet mutatkoznék, 2/10-os pótdadó emelkedéssel, vagyis 58/100-os községi pótdadóval. A tanács és a bizottság a költségvetést részletesen letárgyalván, az előirányzott tételből a kevésbé szükségeseket törölte, néhányat pedig pótlólág fölvetett. E változtatásoknál a legszigorubb takarékoság elvét követték, — így a tervezetből a felsővárosi plebánia épület javítása tételénél 300 koronát, a városmajori cselédházaknál 960 koronát, a sárkeresztúri vámház kerítésénél 320 koronát, a Simor-utcai illemhelynél 600 koronát, Zichy-köz rendezésénél 7000 koronát, a Flórián-szobornál tervezett gyalogjárónál 500 koronát, az Iskola-utca rendezésénél 10.000 koronát — töröltek. (Az Iskola utca rendezésére eredetileg 25.000 korona vételet föl, így azonban az csak a Sas-utczától a zirczi templom mellett levő Szt.-János közig lesz elkészítve.) Pótlólág fölvetették: a Vörösmartyér nyugati oldalának rendezésére 13.000 korona, a tér déli oldalán ivóközkut létesítésére 600 korona, a népszámlálási kiadásokra 120 korona és *Kocsek Ignác* négydiya 400 korona. Ezek szerint a szükséglet 924.631 kor. 79 fill.-ben

állapított meg, 923.977 kor. 46 fill. fedezettel szemben, a mi ez esetben 655 kor. 33 fill. hiányt, de változatlan, vagyis 56/100-os pótdadót jelent. A költségvetés egyebekben elfogadtatott és 15 napig közzemlére lesz kitűve. A nagy költségvetés letárgyalása után a színházi-, nyugdíj- és szegény-alap költségvetése jelentékenyebb vita nélkül elfogadtatott.

— **Temetés.** Az oly váratlanul s hirtelen halállal elhunyt *Lauschmann Józsefné* szül. *Feld Jozefa* urnó hült tetemeit tegnap adták át az enyhét adó földnek. Temetésére igen sokan jöttek össze a városi takarékpénztárban lévő gyászházhoz, a kiterjedt és széles körben ismert és tisztelt család tisztelői közül. A lakásban felállított szép ravatalt a sok korszoru egészen elborította.

A viszontlátásig — *szerező férjed.* A siron tul is áldj bennünket — *Gyula és Olga.* Forrón szeretett anyánk drága emlékének — *Lajza és Emil.* Áldott lelkü jó anyáknak — *Mariska és Jáska.* Drága jó Anyámnak — *Jenő.* Felejtethetetlen jó testvéremnek — *Vilmos.* Drága jó nagy-mamánk Isten veled — *unokái.* Kiszorut küldöttek továbbá gróf *Czirák Antal*, a székesfejérvári takarékpénztár tisztikara, *Aujedzsky család*, *Dubovszky es.*, *Aschenbrenner Gyula* és neje, *Marschall es.*, özv. *Csitári Gáborné*, a *Csitári-nyomda* személyzete, *Kaltenacker Márton* stb.

Délután 4 órakor *K. Horváth István* belvárosi plebános a holttestet teljes segédlettel beszentelte s azután a gyászoló rokonok és tisztelők kíséretében kivitték a Szent-Háromság temetőbe, hol a feltámadás boldog reményében ideiglenes nyugalmat talált a halandó emberi test.

— **A székesfejérvári zeneakadémia.** *Balassa L.* Kálmán az idén városunk zenei életét emelni és fejleszteni akarván, zeneakadémiát nyitott s most a városi tanácshoz kérvényt intézett, hogy adjon a város az akadémiának 600 kor. segélyt. A tanács a kérvényt az e hó végén tartandó közgyűlés elé fogja vinni s reméljük, hogy a közgyűlés, tekintve azon előnyöket, melyeket egy ily zeneakadémia a város zenei életében nyújt, a művészes kérelmét meg fogja hallgatni s a kért segélyt neki ez évre meg is adja.

— **Halál a bányában.** *Simon Kovács* János napszámos, pákozdi lakos már régi munkása volt a pákozdi kőbányának. F. hó 8-án is rendes szokása szerint munkához fogott ebéd után s a bányát még az esti órákban sem hagyta el. *Keresztes* mentek s meg is találták egy nagy kő alatt halva. A megindított vizsgálat folyamán kihallgatott tanúk azt állítják, hogy d. u. 4 óra tájban szokatlan robaj hallatszott a bányából s így valószínű, hogy akkor temette maga alá egy leomló szikla a régi munkást. Tegnap temették el óriási részvét mellett.

— **Az új huszoronás bankjegyek.** Folyó hó 20-án megkezdte az Osztrák-Magyar-bank az új huszoronás bankjegyek kibocsátását. Az új bankjegyek 1900. márcz. 31-ről vannak keltevez, 135 mm. szélesek, 90 mm. magasak: színük vörös. Mindkét oldalukon vízjegy nélkül papírra vannak nyomva, egyik oldalon magyar, a másik oldalon német szöveggel. Közepén egy női fej látható: Hungaria a magyar, Ausztria a német oldalon, tojásdad keretben, mely alatt talapzaton gyermek áll és tart balérátat kezében. A talapzat előtt van a magyar állami czimer, illetve az osztrák ketteji sas. A talapzatra a magyar oldalon a büntetési határozat van nyomtatva: „A bankjegyek utánzása a törvény szerint büntetetik.” míg a német oldalon ugyane helyen nyolcz nyelven van felírva, hogy „husz korona.” Az egészet 5 mm. keret foglalja körül, melyben a magyar oldalon disztingnyék, e szám: 20 és a „husz korona” felírás, a német oldalon pedig ezenfelül az alsó részen a büntető figyelmeztetés látható. A felülnyomat szine zöld. A kibocsátással némileg elejét veszik a tizforintosok hiánya által támadt zavarnak. Az utóbbi napokban már szinte lehetetlen volt szazast váltani s még az Osztr.-Magyar Bank bécsi főintézeténél is elutasították a kereskedőket. Eddig egy volt, hogy valahányszor új bankjegyeket bocsátott ki a bank, csupán a megfelelő régi bankjegyek beszolgáltatása ellenében cserélték ki. Tekintettel azonban a támadt zavarokra, meg hogy az átmenet nehé-

segein könnyítsenek, ezáltal eltérnek a régi szokástól: az új huszkoros bankjegyek mellett egy ideig a régi tízfiorintosok megmaradnak a forgalomban. Eleinte némi nehézségeket fog okozni, hogy különböző szintű, egyértékű bankjegyek lesznek forgalomban, de a közönség remélhetőleg így könnyebben szokja meg a koronaértéket.

— **Egő szalmakazal.** Folyó hó 9-én este 6 óra tájban dr. *Strasser* Imre Polgárdihoz tartozó Erzsébet pusztáján meggyuladt egy hatalmas szalmakazal. Szerencsére az égő kazal teljesen szabadon állott a szérüs kertben s így közvetlen veszély a többi kazalokat nem fenyegette. Az oltás bizony igen nagy vesződséggel járt, mert a pusztán csak egy kis tüzi fecskendő állott rendelkezésre, de azért 10-én reggel 4 órára mégis sikerült eloltani a vész lángokat. Az összes kár 2444 korona, ez azonban megtérül, mert az egész szérüs kert általánosan biztosítva volt.

— **Segített mert lopni akart.** Vannak oly elvetemedett emberek, kik mások kárát a magok hasznára igyekeznek fordítani, vagyis szeretnek a zavarosban halászni. Különösen tüzesetek alkalmával esik az meg gyakran, hogy jönnek segíteni tüzet oltani és buzyok munkájuk közepette egyet-más a kezököz ragad, gondolván, ki tudja meg ilyen zűrzavar között, hogy ki vitte el. Ilyen szándék vezethette *Furádi* András és ifj. *Furádi* József jenei lakosokat is az Erzsébet pusztai tüzhöz, azt hívén, hogy valami értékebb dolgot találnak majd, de mivel ez nem akadt, megelégedtek ők két angol vasvillával is. A tűz után ugyanis *Rosta* Ferencz és *Kis* János Szabadbattyánhoz tartozó felső-somlói bérések észrevették, hogy a magokkal hozott vasvillájuk szőre-szálan eltűnt. Az éppen jelenlevő esendő járőr a gyantába vett *Furádi*akot Horváth György Erzsébet pusztai csősz előtt nyomban vallatóra fogta s ezek be is ismerték csunya tettüket, elmondván, hogy közösen lopták el a villákat az ott álló uradalmi kocsiról.

— **A népfölkelők jelentkezéséről.** Katonailag kiképezett népfölkelésre kötelezettek, továbbá oly katonailag ki nem képezettek, kik népfölkelési (rózsaszínű) ajánlati lappal el vannak látva, folyó évi október 1., 2., 3. és 4-én d. e. 8 órákor a városházán személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni tartoznak. a) és pedig az 1867., 1868. és 1869. évben és később születettek 1900. évi október 1-én; b) az 1864., 1863. évben születettek október hó 2-án; — c) az 1862., 1861. évben születettek október hó 3-án; d) 1860., 1859., 1858. évben születettek október hó 4-én, mindenkor d. e. 8 órákor. Az időszaki jelentkezést azok, kiknek a törvény erre jogot ad, a személyes megjelenés helyett írásban teljesíthetik. Az írásbeli jelentkezéshez a katonai ügyosztálynál Szőgyény-ház) ilyen Jelentkező lap kaplató, melynek kitöltésére és kezelésére nézve a katonai nyilvántartó és a Jelentkező lapra nyomtatott figyelmeztetés nyújt felvilágosítást. A jelentkezés igazolatlan elmulasztása 2-5 egész 100 fittig terjedhető pénzbüntetéssel esetleg megfelelő szabadságvesztéssel büntetetik.

— **Ellenőrzési szemlék.** A véderő törvényben a nem tényleges állományú legénység részére elrendelt ellenőrzési szemlék Székesfehérvárott a következő napokon fognak megtartatni: A közös hadsereg s hadi tengerészet helyben tartózkodó legénysége részére f. év október 5. 6. és 8. napján d. e. 9 órákor a Szőgyény-féle házban. A honvédség helyben tartózkodó legénysége részére f. évi október 9. 10. és 11. napján d. e. 9 órákor a honvéd laktanyában. Az ellenőrzési szemlék minden nem tényleges állományú katonas honvéd — ide értvén a szolgálati kötelezettségük utolsó évfolyamában levőket is — köteles megjelenni. Azon szemlére kötelezettek, a kik a szemlének meg nem jelennek, vagy arra elkésve érkeznek, utószemlék kötelesek megjelenni, s ha mulasztásukat kellőleg igazolni nem tudják, a katonai fegyelmi szabályok szerint fognak büntetettetni. — Ezen utószemlék a közös-hadsereg-

beliek részére folyó év november 6. és 8. napján délelőtt 9 órákor a cs. és kir. 69. számú hadkiegészítő kerületi parancsnokságnál helyben, a honvédség szemlékötelezettjei részére pedig folyó évi november hó 22. és 23. napján délelőtt 9 órákor a m. kir. 17. honvéd kiegészítő parancsnokságnál helyben fognak megtartatni.

— **Körözés.** A temesvári szolgabiroóság körözteti *Policzer* István moóri illetőségű szolgálgényt, ki legutóbb *Ráth* Gyula nehalei lakosnál volt alkalmazásban s gazdájától szeptember 1-én a neki adósság-törlesztés végett átadott 30 koronával, egy készletkával, egy pár cipővel s más aprósággal ismeretlen helyre távozott, vagyis megszökött.

— **Tüzeset.** Pákozdon folyó hó 6-án reggel 6 óra tájban hirtelen kigyuladt *Kovács* Benjámín lakháza. Az égő ház teljesen össze volt építve *Paksi* István házával s a tűz erre is áterjedt. Azonban 7 órára már sikerült a veszedelmes elemet megfékezni, mit a szélcsend és a vízbőzség is elősegített. A tűz okát a csendőri vizsgálat, gonosz szándékú gyújtogatásban sejtí. A leégett lakház biztosítva volt az „*Adriá*”-nál 400 koronára s így az okozott kár némi fedezetet talál.

— **A zónatarifa reformja.** Tudvalevő, hogy *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter a jelenleg érvényben levő zóna-díjszabást megváltoztatta, még pedig úgy, hogy a változtatásból az utazó közönségre nagy előnyök hárulnak. A reformált tarifának ez évi július elsején kellett volna érvénybe lépnie. Amde a pénzügyi kormány kebelében az életbeléptetés előtt pénzügyi aggodalmak merültek fel zárlat, hogy az állam az új tarifánál néhány milliót vesztené. Ennek okát a tarifaszervezés némi helytelenségeiben találták a miniszteriumban. Mert a díjszabásban a vidék legnagyobb városai nem emelkednek ki, mint központok, a hol pedig épp úgy összpontosul minden, mint az ország fővárosában. Ezt pedig a szomszédos forgalmak rendezése által kellett volna helyrehozni. Ez apró, de pénzügyi tekintetből mégis nagy jelentőségű fogyatékoságokat kijavítandó, a miniszterium tarifális bizottsága a díjszabásjegyzéket alapos revízió alá veszi s ezzel elejét veszi a jövedelmek csökkenésének. A miniszteriumban terve vették a zónáknak egygyel való megszerkesztését s így a vonalszakaszokat tizenötre emelik. A munkálatok serényen folynak s előreláthatólag az új rendszer november 1-én lép életbe.

— **Intelligens fiatal emberek jó házi étkezésre elfogadtatnak** — Jókai utca 9. sz.

Irodalom.

— **Az Örökimádás** I-ső évfolyamának szeptember havi füzeté megjelent. A négy ives füzet mindenben megfelel jó hírnevének. A jelen füzet a következő jeles dolgozatokat tartalmazza: Felhívás a magyarországi szentségimádó egyesületek római zarandoklataira. — Jubileumunk az Oltáriszentség ténylegében. — Az eucharisztikus körmenet. — Az Országos eucharisztikus kongresszus: 1. A mintakiállítás. 2. A kongresszus első ülése (augusztus 17-én): a) gróf *Majláth Gusztáv* Károly püspök megnyitó-beszéde. b) A legméltóságosabb Oltáriszentség hitani igazsága. P. *Tomsányi* Lajos előadása. c) A papok Eucharisztia-társulatának és Oltáregyesületének föladata. Porubszky *József* előadása. d) A szent áldozás után. *Fischer-Colbrie* Agost előadása. e) A lelkipásztorok és az Oltáriszentség. *Helnekamp* György előadása. f) A legfölségebb Oltáriszentség a katolikus szertartásokban és a művészetben. *Piszter* Imre előadása. 3. A kongresszus második ülése (augusztus 18-ikán): a) Az Oltáriszentség irodalma. *Varga* Mihály előadása. b) Minő zene illik az Oltáriszentséghez. *Kutschera* *József* előadása. — A legfölségebb Eucharisztia és az egyházi ének. *Mayer* Károly. — Manna. — Tárnyak lajstroma. — Irodalom. — Megholtak névsora. — Hirdetések. — Ára egy évre 3 korona. Szerkesztőség-kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Váci-u. 46. sz.

— **Az Egyházi Közlöny** 36. száma a következő tartalommal jelent meg: Vezércikk: Miért nincs az egyetemenk hittanok? — Egyházi értesítő. — Tárca: Művészettörténeti korrajzok. — A bucsuzatok. — Hétről-Hétre. — Erkölesten megbeszélés. — A korcsaszabadság és a vasárnap. — Protestáns hang a pápától. — Protestáns riadó, hadüzenet. — A szent korona megbecstelenítői. — Lelkipásztor. — Szószék. — Irodalom. — Személyi hírek. — Memento. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. A lapot, melynek előfizetési ára évi 10 korona, melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Kiadóhivatal: Budapest, VII. ker Rózsa u. 23. sz.

— **A Magyar Szemle** most megjelent harmadik számáról is csak elismeréssel lehet megemlékeznünk. Szépirodalmi és tudományos cikkei egyaránt figyelemre méltók. Az előttünk fekvő füzet tartalma: Valami a Shakespeare-kritikáról. — Dolgozatok a drámáról. XIV—XV. *Hevesi* Sándor dr.-tól. — Boldogságom. (Költemény.) *Paksy* Gáspártól. — Edith családása. Cypriántól. — Késő vizontlátás. (Költemény.) *Auer* Istvántól. — Végső hangok. *Kollarik* Kálmántól. — Serlendis. (Folytatás.) *Rangabé* Rószántól. — Színházi krónika. h. s.-tól. — Hétről-hétre. (Tárca.) — Irodalom és művészet. — Vegyesek. A *Kaposi* *József* jeles szerkesztésében hetenként megjelenő magas színvonalon álló szépirodalmi, kritikai és művészeti hetilap egész esztendőre 12 koronáért rendelhető meg a Budapest, VI., Uj-utca 14. szám alatt levő kiadóhivatalban.

KÖZGAZDASÁG.

— **A mezőgazdaság és a népszámlálás.** A kereskedelmi miniszternek a népszámlálás végrehajtását illetőleg kiadott rendelete szerint az östermelő osztályhoz tartozó egyének állásának és foglalkozásának megjelölésére a következő kifejezések alkalmazhatók: földbirtokos, (kis-, közép- és nagybirtokos), szőlőbirtokos, zöldségkertész, haszonbérelő, dohányos, kisbirtokos-napszám, részes (feles, harmados) földműves, mezőgazdasági munkás, földművelési napszám, gazdasági cseléd (gazda, béres, igás-kocsis, gu-lyás, juhász, csősz, erdőőr, vintzellér stb.). Az önálló juh- és kecsketenyésztők s tejgazdasággal foglalkozó majorosok szintén külön megnevezendők.

— **A gabonaértékesítés.** Mikor a keresztény fogyasztási szövetkezetek egyre-másra keletkeznek, szükségesnek tartjuk a keresztény szövetkezeti ügy barátainak figyelmét a gabonaértékesítésre is felhívni. A falusi keresztény fogyasztási szövetkezetek működésének mintegy kiegészítői a gabonaértékesítő szövetkezetek, melyek révén a gazdák gabonájukat a piaci konjunktúra kihasználásával tehetik pénzzé. A Keresztény Szövetkezetek Országos Központjának vezérémbereinek kezdetől fogva az volt a törekvésük, hogy a szövetkezeti gabonaértékesítés révén is emeljék a falusi nép vagyonságát; azonban mint a keresztény szövetkezeti eszmének általában, úgy a keresztény gabonaértékesítő szövetkezetek létesítésének is utjában állott az erkölcsi inaszakadtság, mely elvben mindent helyeslél, de áldozni egy krajczárt sem akar s tenni egy lépést sem szeret. Közeledek a tél: a gondolkodás ideje azok számára, akik gondolkozni akarnak. Tessék tehát a keresztény fogyasztási szövetkezetek ügyéről s a gabonaértékesítő szövetkezetek hasznáról is gondoskodni.

— **Uj nyilvános vegyvizsgáló állomás.** A m. kir. földművelésügyi miniszter dr. Szilágyi Gyula kir. kereskedelmi törvényszéki és államrendőrségi hites vegyész műegyetemi magántanár vegykísérleti állomásának a nyilvánossági jogot megadta, illetőleg megengedte, hogy az a „nyilvános vegyvizsgáló állomás” címet használhassa.

Felolós szerkesztő: Chay Antal.